לו: בית שמאי פרק רביעי זבחים

שיאכלוהו טמאים. לא דמי לאכילת כלבים [ט] דבטמאים מיפסיל קודם לאכילה משעת נגיעה ואפי' מחב לו מבחוץ מ"מ כהך [ט1] (מתשבה אמילת) דבר אחר גורם לו שבלא אכילה יכול לפוסלו בנגיעה: **בשר פסח שלא הוצלה.** הא דתניא בהקומץ רבה (מנחות דף סה:): דשמין ניתר לטהורים אין חייבין עליו משום טומאה היינו בדבר שנגרף היתר מוצח כגון בשר שנטמא לפני זריקה ולא דמי לבשר פסח שלא הוצלה ולחמי תודה שלא הורמו [ט2] ולריך לדקדק דהכא דרשינן אשר לה' לרבות אימורי קדשים קלים לעומתה והתם מוקמינן ליה לרבות לן דוולא:

הדרן עלך כל הפסולין

מנין [5] לניתנין על מזבח החיצון שנתנן מתנה אחת כיפר בו'. לכאורה אתיא כבית שמאי דבית הלל דיין דמכשרי בחטאת לקמן [ח] וכפר אע"פ שלא נתן אלא אחד לא לריך קרא לאתר בשר חזר וחישב וכן משמע בסוף שמעתין דקאמר וכל הנך תנאי דמפקי ליה להאי ודם זכיתן יספך לדרשא אחרינא כל הניתנין על מזבח החילון שנתנן במתנה אחת שכיפר מנא להו סברי לה בבית הלל דאמרי אף חטאת שנתנה במתנה אחת כיפר וילפי כולהו מחטאת ונראה דאתיא לאפי' כב"ה וקסבר האי תנא דלא ילפינן מחטאת משום דשתי מתנות שהן חרבע דשתר קרבנות ילפי' בפ' איזהו מקומן (לקמן דף נג:) מדכתיב סביב והוה אמינא שתים [ט3] עשאן הכתוב במתנה אחת ולא כיפר אי נמי משום דטובא סביב כתיבי ושנה לעבב ולקמן נמי אמרי' [ט4] וכפר וכפר מפני הדין כו' מה דמים האמורים למטה שנתנן מתנה אחת כיפר אף דמים שלמעלה בשר פסח שלא הוצלה ולחמי תודה שלא הורמו דלא חזו לא לגבוה ולא להדיוט [ט5] [לישנא אחרינא הא אימורין לא חזו ולא היא הנך חזו למילתייהו והני לא חזו כלל]:

הדרן עלך כל הפסולין

בית שמאי אומרים [ט6] כל הניתנין על מזבח החיצון שנתן [ט7] במתנה אחת כיפר ובחטאת שתי מתנות ובית הלל אומרים [ט8] אף חטאת שנתנה מתנה אחת כיפר [ט9] לפיכך אם נתן את הראשונה כתיקנה ואת השניה חוץ לזמנה כיפר ואם נתן את הראשונה חוץ לזמנה ואת השניה חוץ למקומה פיגול וחייבין עליו כרת [ט10] כל הניתנין על המזבח הפנימי שאם [א1] חיסר אחת מן המתנות כאילו [ט11] לא כיפר לפיכך [ט12] נתן כולן כתיקנן ואחת שלא כתיקנה פסולה [ט13] ואין בו כרת: **גמ'** תנו רבנן [ט14] מנין לניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת שכיפר תלמוד לומר [ט15] ודם ובחיך ישפך והאי האי מיבעי ליה לכדתניא יהא חייב [א1] והתניא רבי יהודה אומר יכול חטאת ששחטה בדרום יהא חייב ת"ל [1] לא תזבח לה' אלהיך שור ושה וגו' כל דבר רע על דבר רע אתה מחייבו ואי אתה מחייבו על חטאת ששחטה בדרום תרי תנאי אליבא דרבי יהודה אמר רבי [2] אבא ומודה רבי יהודה שחוזר וקובעו לפיגול אמר רבא תדע דפיגול לפני זריקה לא כלום הוא ואתיא זריקה וקבעה לה בפיגול ולא היא התם [3] הוא חדא מחשבה היא הבא תרי מחשבות איתיביה רב הונא לרבי אבא [4] [5] [6] ליתן את הניתנין למעלה למטה למטה למעלה לאלתר בשר חזר וחישב חוץ למקומו פסול ואין בו כרת חוץ לזמנו ויש פיגול וחייבין עליו כרת למחר פסול חזר וחישב בין חוץ לזמנו בין חוץ למקומו פסול ואין בו כרת תיובתא דרבי אבא תיובתא אמר רב חסדא אמר רבינא בר סילא [7] [8] חישב שיאכלוהו טמאים למחר [9] חייב אמר רבא תדע דבשר לפני זריקה לא חזי וכי מחשב ביה מיפסיל [10] ולא היא התם זריק ומיחזי הכא לא מיחזי כלל אמר רב חסדא [11] מרגלא בפומיה דרב דימי בר חיננא [12] בשר פסח שלא הוצלה ולחמי תודה שלא הורמו חייבין עליהן משום טומאה אמר רבא תדע [13] דתניא [14] אשר לה' [15] לרבות אימורי קדשים קלים לטומאה אלמא אע"ג דלאו בני אכילה נינהו חייבין עליהן משום טומאה הכא נמי אע"ג דלאו בני אכילה נינהו חייבין עליהן משום טומאה ולא היא התם אימורי קדשים קלים חזו לגבוה לאפוקי יהא חייב. מלקות: **דבר רע.** מוס בגלוי שהוא מגונה קרי דבר רע בבכורות בפרק על אלו מומין (דף לז.): **ומודה רבי יהודה.** מחשב על מנת להניח [11] שמחוץ וקובעו לפיגול אם חזר ומיחב בעבודה שניה על מנת לאכול חוץ לזמנו ולא אמרי' כבר נפסל במחשבת היוס: **אמר רבא תדע.** דמחשבת היוס לרבי יהודה לאו כמחשבת חוץ למקומו ושלא לשמו היא לאפוקי מידי פיגול דהא פיגול דשחטו על מנת לזרוק את דמו למחר לפני זריקה לאו כלום היא ואין המחשבה מועלת עד שיחלק הדם היוס לבעיון קרב [12] כל מחיריו [13] ומיהו מחשבה קמייתא מחשבת היוס הוי וכי זריק ליה אתיא זריקה וקבעי [14] ליה [15] ולא אמרי' הואיל ומעיקלא פיגול [16] לא מהילא מיפסיל ליה במחשבת היוס וכי זריק ליה לו בפיגול דשמיקה לא ליחול פיגול: **הכא חד מחשבה.** דלא שינה מחשבתו [17] הראשונה והיא היתה לשם פיגול: **תרי מחשבות.** והתם לשם פיגול: **כשר.** כדאמרינן במתני' לדברי הכל: **למחר פסול.** מיסב ליתן למחר את הניתנין למטה למעלה ומוקי לפרק שני [18] משום מחשבת היוס כרבי יהודה ולא משום מחשבת נתינת מחר דל"ל פיגול מינעיא ליה [19] אלמא לא הוי פיגול דזריקה דלא כשר בהכילה לא אתיא לידי פיגול ונקטי חזר ומיחב בו אלמא לא מיקבע תו פיגול: **חישב שיאכלוהו טמאים למחר פיגול.** ולא אמרינן לאו מחשבה היא דאכילה טמאים לא חזיא הכא הוי כמחשב פסול: **סדע.** דמחשבת [1] אכילת פסול לא מפקא מידי פגול בר מחשבת [2] חוץ למקומו (ולזמנו) דהא כשר לפני זריקה לא חזי לאכילה וכי מחשב ביה דשמיטה ע"מ לאוכלה למחר מפגיל [3] דהשתא אכילה פסולה היא אלא שוס פיגול: **הכא זריק ומיחזי.** ומשמע דלמחר מי לאו משוס פיגול הוה חזיא לאכילה: **אלא דורמה** [4]. ד' מלות המתרמות לכהן מאריבעה מינין שבה דכתיב והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה וגו' (ויקרא ז): **משום טומאה.** אם אכלן בטומאת הגוף. ואע"ג דקי"ל [5] שאין ניתר לטהורים אין חייבין עליו משום טומאה האי מיון דאחרים דס ניתר לטהורין קרינן ביה ואע"ג דאין פסח נאכל אלא לני וחלות התודה עד שיזרמו: ה"ג **אשר לה' לרבות אימורי קדשים קלים לטומאה.** והנפש אשר תאכל מבשר זבח השלמים אשר לה': **לטומאה.** להתחייב כרת האוכלן בטומאת הגוף דאשר לה' יתירא הוא למילרס ביה דבר שהוא עולה לגבוה:

הדרן עלך כל הפסולין

בית שמאי אומרים. **מתנה אחת.** זריקה אחת כיפר אע"פ שרובן טעונים שתי מתנות שהן ארבע: **וכחטאת שתי מתנות.** מתנות אלבע ממש. וגמרא [ט:] ילף טעמא: **לפיכך.** מטאת וכל הזבחים לבית הלל ולבית שמאי שאר זבחים חוץ מחטאת: **נתן את הראשונה כתקנה.** בשחיקה ואת השניה במחשבת אכילת בשר חוץ לזמנו כיפר הקרבן שכבר ניתר הקרבן ליקרב על ידי מתנה ראשונה ואין השניה מתרת את הבשר לפיכך אינה מפגלת: **פיגול וחייבין עליו כרת.** שאין מחשבת חוץ למקומו דשניה מוציאתו מידי פיגול שכבר הוקבע בראשונה שכבר קרבו כל מתיריו: **שחיסר אחת מכל המתנות לא כיפר.** כדילף בברייתא בגמרא (לקמן לט.): **לפיכך.** הואיל וכולן מתירות אין בו אחת מבלא בלא זו ואין זו מפגלת בלא זו ואם נתן כולן כתקנן בשחיקה ואחת שלא כתקנה כגון שנתנה במחשבת חוץ למקומו או חוץ לזמנו פסול שלא ניתר בראשונות ואין בו כרת שאין האחרונה מפגלתו דקסבר אין מפגלין בחלי מתיר: **גמ'** ישפך. שפיכה אחת משמע דלא [ח1] כתיב סביב דילפינן מייה שתי מתנות שהן ארבע בפרק איזהו מקומן (לקמן נג:): מנין

עין משפט נר מצוה

מז א מתי' פ"ד מהל' פסח"מ הלכה ט:
מח ב מתי' פ"ח שם הלכה יט:
מט ג מתי' שם שם הלכה יח:
א ד רמב מתי' פ"ב שם הלכה ח:
ב ו מתי' פ"ח שם הלכה ח:
ג ז מתי' פ"ב שם הלכה ג:
ד ח מתי' פ"ח שם הלכה ח:

הגהות הב"ח

(ט) גמ' לשנת אחרינא ולא היא כמי אימורים הוו לגבוה מלמעלה כו' ומודה רבי אבא כו' אמר לרבי אבא [ח1] דל"ל דיה"ב ומודה רבי אבא לרבי יהודה אמר רבי [ח2] ד"ה אמר רבא וכו' וקובעו ליה בפיגול ולא:

מוסף רש"י

ליתן את הניתנין למעלה כו'. חיסב כהן כשר ליתן לא הניתנין מי' ששחט לא קיבל הוצרך על מנת לזרוק הזריקה שלא במקומו: לאלתר בשר. אם חיסב על מנת לזרוק שלא במקומו חייס כשר. דאי נמי זריקה פסולה היא ומתנה שעבר שלא הטבולות על מנת לזרוק לא הדם בפסול. כשר הוא בזריקה הוצנת במקומו. כדאמרינן במתנה לא המחשבה פוסלת שלא על מנת לזרוק ומקומו ופסח חטאת שלא לשמן: חזר וחישב. בעבודה שניה על מנת לאוכלו חוץ למקומו: פסול. ואין חייבין כרת על אכילתו (לעיל כו:) חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת. שכבר קרבו מתיריו. דהכי הוו בתמיהין (שבת:) חוץ למקומו פסול חוץ לזמנו פיגול שכבר מתיריו מהן בפיגול מהן כלן כלן פסול מחשבה אחרת לזרוקו מיד פיגול: למחר פסול. אבל אם חוזר מחשבה אחרת בעבודה ראשונה ליתן את הניתנין למטה למעלה חיסב לזרוק חוץ לזמנו פסול. כדמתקיע מידי דהוי מחשבת טיות. שכבר שחט על מנת לזרוק דמו למחר פסול ור' יהודה היא דפסיל ליה: חזר וחישב. בעבודה שניה כן חוץ לזמנו כן חוץ למקומו פסול ואין בו כרת. דהא לא פיסל ליה בהחשבה קמייתא ותו לא מיל עליה פיגול, דלא קרבו כל מתיריו (שם כז:) מרגלא בפומיה. מדור היה הדבר הזה בפיו, ולא שעלה בחשבה וכריתה אלא כך קיבלה שמועה מרבו (מנחות ע"ש, לו:) דבר זה נגיל בפיו (ברכות יז:) אשר לה'. קרא יתירא הוא, דהא ליה לכתוב מזבח השלמים ושמחתו עליו, ומהיכן אמר לה', לרבות אימורי קדשים קלים לה' שאם אכלו בטומאה בעבר בכרת: לרבות אימורי בר. שאם נגעו ואכלן טהור, שיבור עליהן משום כי לאיתן, לאו חטאת אלא הוא הכהן זר אכלן, ולא דמיא לחטאת הגוף, ולדעתיל קאי והכי קאמר לא יאכל הכהן זר שנעשה לא יאכל (פסחים כד:) כל הניתנין על מזבח החיצון, עולה ושלמים ואשם, הטעונין שתי מתנות שהן ארבע (מנחות ד:):

ליקוטים

קרבן קרבן קרבנות. **שאלה:** אם נפסל ספר תורה בחסרות ויתרות שיהיה בנגר הספרה, שאני אומר אין ספרי הספרה מעולין מספרי התלמוד שאסר פלגשם כתיב וכן ואשמם כתיב וכן כלה כתיב וכן קרבן כתיב, ובספרים שלנו פלגשים ביו"ד ואשמם ביו"ד כלות ביו"ד קרבנות ביו"ד. הכן מזה שאמרו חכמים, ואין אני חוששין לספרי התלמוד לתקן הספרים לשנותם. שכך אני מקובל ממך. ואין נחוש לספרי הספרה חדשים סקרוב באו כו'.

מסורת הש"ס

ט) לעיל מו:, ב) [ע' פרש"י סנהדרין נ: ד"ה מרגלא], ג) פסחים מד: [לז.], כריתות כג:, ד) פסחים פט:, סנהדרין ד:, ה) [מנחות מד:] ספרי ראה עח, לקמן נב:, ו) לעיל כח:, ז) לעיל כז:, ח) [פסחים לה: מנחות כה:], ט) [לעיל לח.]

תורה אור השלם

1. לא תזבח ליהוה אלהיך שור ושה אשר יהיה בו מום כל דבר רע כי תועבת יהוה אלהיך הוא: דברים יז, א
2. והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר ליהוה וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה: ויקרא ז, כ
3. קשרתם לאות על ידך והיו לטטפת בין עיניך: דברים יא, יח

שינויי נוסחאות

א1) כש"מ מיתקן תיכות והא חייב. ונרסת שמולה ונכתבה שבלינו ומנקים לא נמלא בי זו: ב) כש"מ רבא מקוים רבי אבא כמל הקונית ומסמוך לתת תיכות אמר רבא בכתבינו, ועי' תק"ס: ג) מיכת הוא לתת בכתבינו ומדיו ג' הא, ועי"ש לקרית כסם יעבין: ד) בי' ש"מ לרבא, (כמלעיל אות כ"ג, ולי"ב מתמן בכוחות יד ע"מ הרמ"ל לא ראה אם רב הוא שי"ש ומיכב ומיכב ומיכב, וכמ"ל הגרי' איתיבה רב אחא בר הונא לרבא: ח) לעיל כ"ו אמ"ל אתת חישב ליתן וכו' (תוספתא: ט) ל"ל שלא (יעב"ש): ז) ל"ל למחר פיגול אמר (ביב"ר ומ' אביה בדפוס"ר מקום): ח) ל"ל מיפסל (ראש"ש, ובס"ר בשי"ר): ט) מ"מ נמתק מסלן ועד סוף הפרק (ש"ש ובלינו): י) שנתנן מתנה (ש"ש): א) ל"ל אם חיסר מתנה (ש"ש): יא) ל"ל שחיסר (ב"ר ש"ש, ועי' קול הרמ"ש ור' דוד מ"ב ל"ל בהשמה אלמעיו: יב) באילו מתחן (ש"ש ובי"ה בשי"ר): יג) ל"ל פסול (ש"ש): יד) לדעתו למחר או לחוציאו לחוץ שתחר וכו' (ב"ר, ובי"ש): טו) ולבעא (ש"ש): יח) מיכת פיגול לא חיילא מתחן (ציב. פ"ג): יט) ממחשבתו הראשונה והיא היתה לשון פיגול (ב"ר): כ) והאחת (ב"ר): כא) ליה אלא לא הוי פיגול דזריקה דלא שייא בשר באכילה לא מייתי לידי פיגול דקבעי חזר וחישב כו' אלמא לא מיקבע תו בפיגול כל"ל (שמ"ר, ובי"ה בב"ר): כא) דמחשבת אכילה פסולה (ב"ר): כב) ל"ל ממחשבת (ש"ש): כג) מיפגל ואע"ג דהשתא (ש"ש ובתוס'): כד) הורמו (ד"ה בס"ס ש"ש): כה) ל"ל בחוץ מחשבת אכילה (ש"ש ובציב): כו) ל"ל מלא (ש"ש ובציב): יעקב: דלמיט בחוץ מחשבת אכילה (ש"ש הגריב): כז) בחוץ מחשבת אכילה טמאים איסור דבר אחר וכו': כח) כלן הכ"ל ומה"ל אשר לה', הצריך לדקדק וכו' כל"ל (ש"ש): כט) מיכת לקמן וכפר נמחקות, ל"ל ניתן דמכשרי בחטאת ומכפר אע"פ כו', וכמ"ל מתיכת לקמן עד מיכת אחד ליתן, ועי' ל"ק ניתן דמכשרי אף בחטאת חליף לקמן מוכפר אע"פ כו': לב) שחים נמחק, ל"ל שעשאן הכתוב (ציב): לג) אמרי לבי"ה (ש"ש):

שיטה מקובצת

אבר רבא הרב בר. מיהם בפ"ב ספר בתחבת חוץ למקומו

אמנם אני איני הבה על פסוקי דרשות של הגדה כדאמרן, אבל קרנות קרנות חושש אני להם כיון שב"ש וב"ה מודים להם, ולא נחלקו אלא בים אם למקרא או יש אם למסורת, ושניהם עושין דין ע"פ הספר והיהר. ורעתי היה לתקנם אלא שאני ירא בדבר, ואשמר לי עד יבא דברך ויודעו כו' הודיעני דעתך בזה. ותשובה. מדעתי שכן האמת שאין מוסיפין וגורעין בכל מקום ומקום בספרים ע"פ המסורה וע"פ מדרשי אגדה, לפי שנתלקו במקומות בארצות ע"פ הכמרים הבקיאים בחסרות ויתרות כו'. ומ"כ בכל מה שבא בתלמוד דרך עיקר דין בקרנות קרנות ובכפסה לנוטשת כו' בזה ודאי מתקנין המיעוט. וכן בכל מקום ומקום אפילו בחסרות ויתרות מתקנין המיעוט ע"פ הרוב, דמקרא מלא דבר הכתוב אחרי רבים להטותאמר' בשביל מתיזחסות לחסרון מי' ל"ג. מקלוי:

יגלה לשמו בשמח ומטאת לא תוכלת המיגול מבעמיתה בדבת, ולו משום דגלי קרא לא יעבוד בו מחשבות אחרים ל"ב לפי מרדכי מקלמר אלא בים אם לא מקרא אז יש אם למסורת, ושניהם עושין דין ע"פ הספר והיהר. ורעתי היה לתקנם אלא שאני ירא בדבר, ואשמר לי עד יבא דברך ויודעו כו' הודיעני דעתך בזה. ותשובה. מדעתי שכן האמת שאין מוסיפין וגורעין בכל מקום ומקום בספרים ע"פ המסורה וע"פ מדרשי אגדה, לפי שנתלקו במקומות בארצות ע"פ הכמרים הבקיאים בחסרות ויתרות כו'. ומ"כ בכל מה שבא בתלמוד דרך עיקר דין בקרנות קרנות ובכפסה לנוטשת כו' בזה ודאי מתקנין המיעוט. וכן בכל מקום ומקום אפילו בחסרות ויתרות מתקנין המיעוט ע"פ הרוב, דמקרא מלא דבר הכתוב אחרי רבים להטותאמר' בשביל מתיזחסות לחסרון מי' ל"ג. מקלוי:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com